

Scénář k rozhlasové reportáži – ZŠ U ŠKOLEK, Litomyšl

Úvod

„Ten Zeman bude jednou bude u toho pomníku Smetany buď stát nebo viset.“

Jingl

1.vstup:

Pamětník: 1:33 – 1:55?????

„ Někdo tomu říká převrat a já tomu neutrálně říkám Plyšák.“

Jingl

„ Zjistil jsem že prostě ten Sovětskej svaz, jeho špičky, třeba jeho výstava úspěchů jeho hospodářství s Moskvě, tam byla raketa, tam Gagarin byl na každý fotce, ohromný úspěchy. A 250 km od Moskvy, v té vesnici Aňa, kde jsme byli, tam byly domy, který byly postaveny z hlíny, ze dřeva, ze slámy. Přijeli jsme tam do jedny vesnice a tam prostě v příkopu bylo vodovodní potrubí, který koukalo před tím domem a ten majitel toho domku přiběhl a byl šťastný, že nám může něco dát, tak nám natočil tu vodu z toho vodovodu a říkal , že byl u nás, že osvobozoval Československo a byl hrozně nadšenej, že nás vidí. A my jsme nebyli moc nadšení, protože jsme viděli, jak ti lidi nuzně žijou. Jak jim vlastně ten režim vypráví o tom, jak se mají dobře a on to skutečně vnímal ten člověk, že se mají líp, protože před tím musel chodit pro vodu do studny. A tak já jsem se šel podívat dovnitř a tam právě byl ten ohromnej kontrast, kterej v tom Sovětským svazu byl všude- že totiž v té hliněné chatrči na bedně, kterou tam měl, měl televizor.“

Jingl

2.vstup:

Pamětnice: ?????

„ No tehdy to samozřejmě šlo, nebylo to úplně tak, že by byly obchody úplně prázdný, a zas nebylo to tak úplně třeba jak jsem říkal v tom Sovětským svazu, kde třeba byl obchod a kde třeba na všech regálech byla jen jedna hořčice. Úplně jenom jeden typ. Tak samozřejmě takhle špatný to tady nebylo, ale občas se vyskytovaly věci, který nebyly vůbec. Třeba nebyl toaletní papír Byly stanice, který mluvily česky- třeba Svobodná Evropa nebo hlas Ameriky a

nebo taky Douché vraha??? (2.53). a tam prostě vyprávěli o tom životě normálně. A my jsme se divili, a kromě toho tam vyptávali i věci, co se děly v disentu- co lidi podepsali, co zas jiní, který to štválo ještě víc, než ty obyčejný lidi, tak se někde sešli, sdružili se a psolali někde nějakou petici. ?? Kdy už to bylo lidem úplně jedno, né úplně, ale zalezli si do své chapuly, věděli, že se v televizi lže, doma se vyprávělo vždycky úplně něco jinýho, říkali tohle doma, děti, neříkejte. A tohle není pravda a tohle je pravda, tohle, takhle, abyste věděli, ale tohle nikomu neříkejte. No a lidi to postupně štválo a štválo no až je to doštválo, až teda se blížil rok 1989.

Jingel

3.vstup

Takže Gorbačov, který to všechno věděl, začal uvolňovat atmosféru, začala se uvolňovat i atmosféra satelitů Sovětského svazu, to znamená nejdřív třeba Německo.

Začalo to teda nějakou demonstrací, to víte, v listopadu 89 a ta demonstrace, to byla spíš takvej, nebyla to demonstrace v pravým slova smyslu, spíš to byl pochod studentů, který zastavili někde na Národní třídě. No a tam si je postavili policisti, ty policisti tam mlátili lidi. Pak se mezitím začalo vyprávět, že kromě toho mlácení lidí tam došlo k úmrtí jednoho studenta, ukázalo se, že je,???????????? to provokace, že student tam žádněj neumřel. No a lidi to naštválo a začali se scházet na těch demonstracích v Praze.??? To se tam musím jet podívat. No a vzal jsem ženu a tři další lidi, sedli jsme do auta a vydali jsme se do tý Prahy. No a a tenkrát se říkával vtíp, kterej movc vtíp nebyl, že když se sejde 5 lidí, tak že jeden z nich je určitě estébák. Tak se pak nakonec po několika letech ukázalo, že jeden z těch lidí taky byl estébák.

Jingel

4.vstup

Tak jsem viděl, že kolem Smetanova pomníku je taková skupinka studentů a že tam na ten pomník dávají svíčky a že je zapalují a choděj tam jako by a nic. Tak sjem tam na ten pomník vystoupil a říkal jsem ,prosim vás, vy tady chodíte od ničeho k ničemu a nikdo neví, co to tady má znamenat, ty vaše zapálený svíčky musíme se tady, musíte říct, tady někdo musí říct , co chcete, co nechcete. Takhle, když tady budete chodit, to k ničemu není.

No a přišli studenti, přišla i nejenom studenti a přišla spousta lidí, kteří stáli v těch obloucích v podloubích a koukali, co se tam děje. Na a postupně, postupem času ty lidi přicházeli blíž a blíž, ty další dny jsme si povídali si o tom, . co vlastně to má znamenat, co chceme. Tak pak lidi vystoupili z těch podloubí a byly čím dál větší demonstrace a nakonec se celé náměstí naplnilo a bylo to tak, že já jsem tam něco povídal, dával jsem i dalším řečníkům prostor. No a postupem času- tady v Litomyšli to bylo jakoby nejdřív, a postupem času se přidávaly Svitavy, Polička.

To bylo, myslím, v pátek, najednou prostě telefon do práce , a tam bylo- Okresní výbor KSČ. A oni říkali Pane doktore, prosím vás, kdybyste mohl – to bylo hrozně nezvyklý, že prosili.

Říkali, my bysme prostě potřebovali abyste nám vysvětlí. Doktore, co nám to děláte, nikde nejsou žádná demonstrace a vy to tam v Litomyšli provokujete a tak se budete musit přihlásit jako iniciátor těch demonstrací, protože, když někdo vymáčkne výlohu, tak vy to zaplatíte a nějak se nám to nelíbí. A tam seděl okresní výbor KSČ, takových 20 pantátů, no a já jsem říkal, že si myslím, že až tohle jednou skončí, že už o tom nebudete rozhodovat vy.

Jingel 7.58

5.vstup

No ze začátku jako nikdo, ale postupně- druhéj, třetí den lidi postupně přicházeli. Tak třeba Ing. Brýdl, pozdější starosta. Tam se potom přihlásili lidi, kteří třeba přivezli na autě aparaturu, ozvučení nebo přivezli kameru- tehdá tio byla obrovská vzácnost, a natáčeli to. Tam šlo o tom, že pak hodně lidí dostalo odvalu vystoupit u toho pomníku a říct si svoje názory. Bylo důležitý, že se ti ostatní už nebáli. No a tak za tejdén tady v Litomyšli, nebo za tři dny jsme se sešli tady v hotelu a přišli takový ti první průkopníci, třeba ze Svitav. Tady u benzínový pumpy v těch prvních, myslim, že druhý nebo třetí den, byl autobus plný ozbrojených milicionářů, který prostě jen nedostali ten rozkaz sjet dolů od tý benzínový pumpy a něco tady s těma lidma dělat. Nevim, jestli by stříleli, ale pušky měli.

Komunisti se tady nebránili vůbec. Já si myslim, že to byl takový jakoby, oni už byli paralizovaní, já bych řekl, že už věděli sami, že to končí, že už jim lidi nevěří .

Jingel 9.30

Ze začátku desítky, pak díky tomu, že to bylo vždycky v době, kdy tady byla pedagogická škola, než tedy studenti odjeli domů, tak to byly stovky. No a potom, těsně před tou generální stávkou, která probíhala v poledne, tak to bylo, ten večer byli lidi až od pomníku Smetany až k věži. Tak jich tam bylo až na dva a půl tisíce.

Byly nejrůznější obavy, ale většinou spíš na těch shromážděních nadšení. Prostě ty lidi už věděli, že to prasklo, že to končí s tou komunistickou stranou a pak se k těm požadavkům svobodných voleb přidalo právě to konec vlády jedné strany, konec vedoucí úlohy komunistů.

Já bych řekl, že jsem se ze začátku nebál, že to byla taková odvaha z nerozumu.

0.09 no a zneužil toho tady někdejší ředitel jedné zdejší školy technický a začal tam, prostě vyšel nahoru a začal tam vyprávět, že se musí, že ten soucialismus nebyl zas tak špatnej a KSČ že se polepší. Nebyl způsob, jak mu třeba to nějak zamezit, jedine nějak ustříhnout mikrofon nebo ho shodit z toho valníku, což bychom samozřejmě neudělali. Tak já jsem tam stál a celé to jakoby moderoval, a těm lidem jsem říkal, měl jsem druhéj mikrofon, prosim vás, víte, co , jestli nesouhlasíte s tím, co vám tady ten člověk říká, tak se otočte zády. No a celé to náměstí se k tomuhle pánovi otočilo zády.

Nějaký jádro lidí a ty ostatní, protože tomu nevěřili, báli se, aby je třeba ty estébáci nefotografovali nebo aby z toho prostě neměli malér, tak ještě neuvěřili tomu, že už je konec tady tomu režimu, tak byli zalezlí mezi pilířema. A na tý generální stávce, mám takový pocit, se to zlomilo, a že mezi těma pilířema už skoro žádný lidi nebyli, že všichni byli už na tom náměstí a přihlásoli se k tomu, že už je to ten opravdovskej konec toho režimu.

Jingel

Tři měsíce bude trvat, než se uklidní tahle politická situace, tři roky bude trvat, než se projeví změna ekonomická, než se to tady porovná, nějaká privatizace a třicet let bude trvat, než se to změní v hlavách lidí. No a ono je to letos 30 let.